

Ledamöter och ersättare

SOCIALNÄMNDENS ARBETSUTSKOTT

Tid torsdag 11 september 2025 kl. 08:15

Plats Stadshuset, våning 2, lokal Tampen

Upprop

Val av justerare

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Punkt	Rubrik	Ärendenr	Sida
1	Socialnämndens sammanträdesordning 2026	2025/992	2 - 3
2	Delårsuppföljning januari-augusti 2025 - Socialnämndens verksamhetsplan 2025	2024/1022	4
3	Delårsuppföljning januari-augusti 2025 - Socialnämndens plan för internkontroll 2025	2024/1023	5 - 11
4	Delårsuppföljning 2 - Privata utförare 2025	2024/1337	12 - 16
5	Ansökan om statsbidrag 2026 - Motverka hemlöshet enligt metoden Bostad först	2025/924	17 - 21
6	Motion (SD) om handlingsplan för hederskultur	2025/211	22 - 33

Förslag till beslut gällande socialnämndens sammanträdesordning 2026

Ärendenr 2025/992-1.1.2.3

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att fastställa sammanträdesordning för år 2026 enligt nedan.

Sammanfattning av ärendet

Kanslikontoret inom kommunstyrelseförvaltningen har samordnat planeringen för samtliga nämnders sammanträden inför år 2026. I planeringen ingår övergripande arbete med strategisk plan och budget samt uppföljningar.

Sammanträdesplaneringen för socialnämnden har stämts av med övriga nämnder och kommunfullmäktige.

Av tabellen nedan framgår kommunstyrelseförvaltningens förslag på sammanträdesdatum för socialnämnden (SN), socialnämndens arbetsutskott (SNAU) och socialnämndens enskilda utskott (SNEU) 2026.

Månad:	SN	SNAU	SNEU
Januari	29	15	14, 28
Februari	26	12	11, 25
Mars	26	12	11, 25
April	27**	16	8, 22
Maj	28	12*	6, 20
Juni	18	4	3, 17
Juli			1, 15, 29
Augusti	27	13	12, 26
September	24	10	9, 23
Oktober	29	15	7, 21
November	26	12	4, 18
December	17	3	2, 16, 30

* Avvikande mötesdag på grund av helgdagar.

** Avvikande mötesdag pga budgetdag för samtliga nämnder.

Mötestid för socialnämndens och arbetsutskottets sammanträden föreslås vara 08:15. Mötestid för enskilda utskottet föreslås vara 08:30.

Utöver ovanstående har socialnämnden planeringsdag 2026-10-14.

Förslaget om socialnämndens sammanträdesordning år 2026 gäller under förutsättning att kommunfullmäktige 2025-09-22 beslutar om sammanträdesordning för kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och dess utskott, i enlighet med kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag.

Dialog

Kanslikontoret inom kommunstyrelseförvaltningen har genomfört dialog med socialnämndens ordförande, socialdirektör, enhetschef Ekonomi och infrastruktur inom socialförvaltningen och övriga nämnder i samordningen av sammanträdesordningen.

Frida Lundström
Kommunsekreterare

Beslutet skickas till

Socialnämndens ledamöter och ersättare
Socialförvaltningens kansli

Delårsuppföljning januari-augusti 2025 - Socialnämndens verksamhetsplan 2025

Ärendenr 2024/1022-3.9.0.1

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden föreslås besluta att godkänna verksamhetsplanens delårsuppföljning januari-augusti 2025.

Sammanfattning av ärendet

Socialnämndens delårsuppföljning innehåller förvaltningens beskrivning av periodens resultat och analys kopplat till nämndens egna mål och kommunfullmäktiges prioriterade målområden, Välfungerande vardag för alla och Trygg i Luleå.

Dialog

Delårsuppföljning verksamhetsplan, januari - augusti 2025 har behandlats av de fackliga företrädarna vid förvaltningens fora för information och förhandling.

Beslutsunderlag

- Rapport delårsuppföljning januari-augusti 2025 (skickas ut inför SNAU)

Anette Hedman
Kvalitetsstrateg

Beslutet skickas till

Förvaltningsledningen
Ekonomiavdelningen

Delårsuppföljning januari-augusti 2025 - Socialnämndens plan för internkontroll 2025

Ärendenr 2024/1023-3.9.0.2

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att godkänna delårsuppföljning av internkontroll för perioden januari-augusti 2025.

Sammanfattning av ärendet

Internkontroll är nämndens verktyg för att säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige har fastställt och efterlever de bestämmelser i lag och författningar som gäller verksamheten.

Internkontrollen syftar till att säkerställa kvalitet i verksamheten.

Delårsuppföljningen av socialnämndens plan för internkontroll innehåller periodens resultat inom kontrollmomenten för 2025. Där ingår kontrollmoment gällande välfärdsbrott, säkerställande av anställningsprocessen och verksamhetsnära processer.

Dialog

Uppföljning av internkontroll för perioden januari-augusti 2025 behandlas av de fackliga företrädarna vid förvaltningens fora för information och förhandling.

Beslutsunderlag

- Rapport delårsuppföljning internkontroll januari-augusti 2025 (läggs i ärendet inför SNAU)

Anette Hedman
Kvalitetsstrateg

Beslutet skickas till

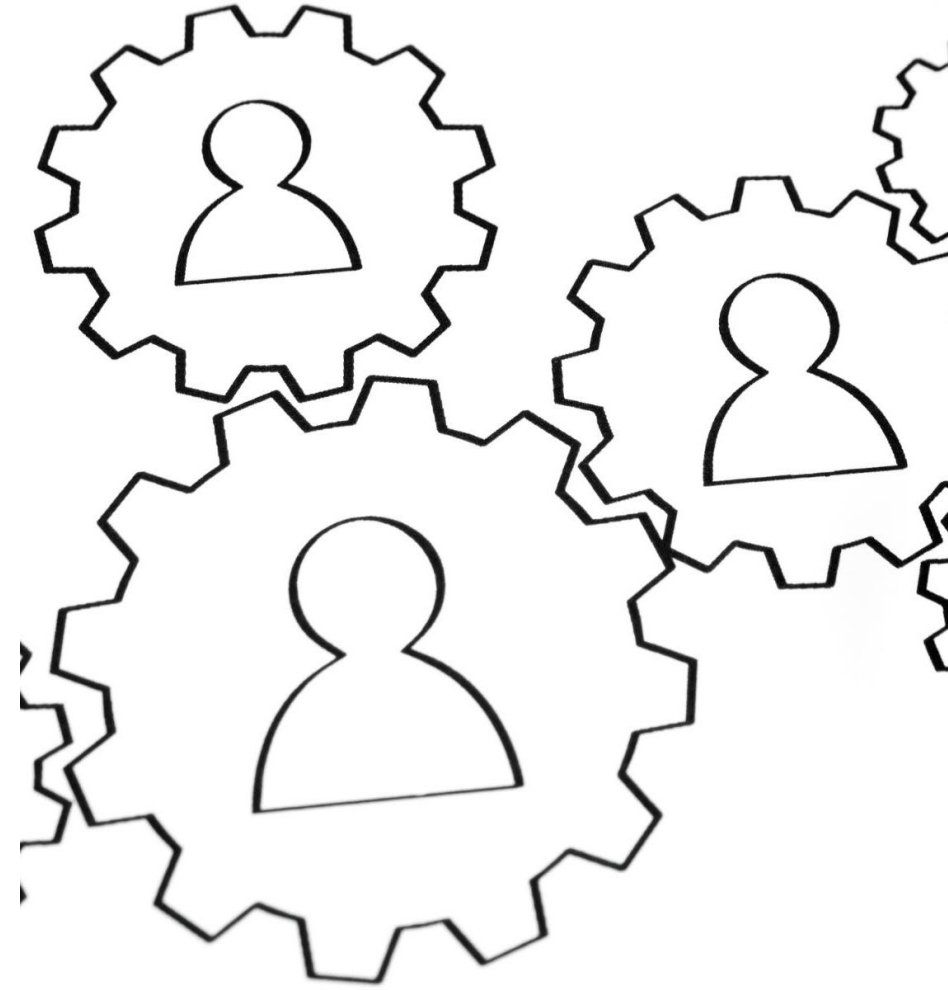
Förvaltningsledningen
Ekonomiavdelningen

Delårsuppföljning internkontroll januari – april 2025

Sammanfattning

- Internkontrollen syftar till att verksamheten ska bedrivas effektivt och säkert.
- I plan för internkontroll 2025 ingår 12 kontrollmoment
- Planen berör viktiga formalia inom till exempel området välfärdsbrottslighet, HR och huvudprocesser som berör kärnverksamheten.
- I delårsuppföljning framkommer det både sådant som fungerar och där det finns fortsatt behov av åtgärder/aktiviteter.

Uppnått målvärde

- utbetalning av ekonomiskt bistånd sker på ett ändamålsenligt sätt.
- debiteringsuppgifter stämmer överens med avtalets upphandlade pris.
- process för hemgång för den enskilde efterlevs på ett ändamålsenligt sätt.
- lagkrav efterlevs om överflyttning av vårdnad av placerade barn och unga i familjehem.

Uppnått nära målvärde

- förhindra att mutbrott, trolöshet mot huvudman och utnyttjande av ställning för sin egen eller annans vinning.
- efterlevnad av rekryteringsprocessen.
- efterlevnad och systematisk uppföljning sker i enlighet med process för avvikelshantering (SoL, LSS och HSL)
- efterlevnad av rutinen om riskanalys genomförs och kopplat till brukarkvalité och patient- och rättssäkerhet inför en förändring, sker på ett ändamålsenligt sätt.
- social dokumentation upprättas enligt rutin och på ett ändamålsenligt sätt.

Ej uppnått accepterat värde

- förhandsbedömning och dokumentationskrav kopplad till förhandsbedömning efterlevs och genomförs inom lagstadgad tid (inom 14 dagar).
- utredning och dokumentation inom barn och unga sker i enlighet med lagar och föreskrifter
- delegeringsuppdraget efterlevs enligt rutin

Slutsats

Betydelsen av internkontroll

Internkontrollen är avgörande för att säkerställa trygghet och effektivitet i Socialnämndens verksamhet.

Områden för förbättring

Inom identifierade områden ska åtgärder/aktiviteter genomföras av ansvarig för att optimera verksamhetens effektivitet och säkerhet.

Uppföljning av kontrollmoment

Fortsatt kontinuerlig uppföljning av kontrollmoment är nödvändig för att stärka verksamheten och uppfylla åtaganden.

Delårsuppföljning 2 - Privata utförare 2025

Ärendenr 2024/1337-3.9.0.1

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att godkänna delårsuppföljning januari till augusti 2025 av privata utförare.

Sammanfattning av ärendet

Socialnämndens uppföljningsplan för privata utförare 2025 omfattar upphandlade tjänster gällande placering vid hem för vård eller boende, HVB, av barn och vuxna samt förstärkta familjehem.

Socialnämndens plan för uppföljning av privata utförare är underordnad kommunfullmäktiges program för privata utförare.

Uppföljningen har två övergripande syften:

- Kontrollera att den privata utförarens verksamhet utförs i enlighet med lagstiftning, mål och riktlinjer för verksamheten.
- Utgöra ett underlag i kommunens förbättringsarbete för att utveckla och förbättra verksamhet och tjänster till medborgarna.

Uppföljning av kontrollmoment för perioden januari till augusti 2025 delårsuppföljningens resultat, redovisas i bilaga.

Dialog

Dialog har genomförts med särskilt förordnade inköpssamordnare inom verksamheten och med socialt ansvarig samordnare inom kvalitetsorganisationen.

Beslutsunderlag

- Delårsuppföljning 2 – Privata utförare

Anna Saxin
Verksamhetschef

Beslutet skickas till

Särskilt förordnade inköpssamordnare inom verksamheten

Delårsuppföljning 2 – Privata utförare

Försättsblad beställs hos kommunikationskontoret och infogas av nämndsekreterare efter att dokumentet har fastställts i nämnd eller annan beslutsinstans (se Riktlinjer för styrdokument på lulea.se).

Dokumenttyp	Ärendenr	Fastställd	Giltighetstid
Delårsuppföljning	2024/1337		
Dokumentansvarig	Senast reviderad	Beslutsinstans	Dokument gäller för
Myndighet socialtjänst		Socialnämnden	Myndighet socialtjänst

Uppföljning kontrollmoment för perioden januari-augusti 2025

Punkt 1 säkerställa privata utförare har kvalitetsledningssystem

Barn och ungaenheten, familjehemsenheten och vuxen enheten har under perioden anlitat privata aktörer för tjänster i form av konsulentstödda familjehem, HVB-hem och stödboende. Behovet av privata aktörers insatser har blivit aktuella då socialtjänstens öppna insatser inte är tillräckliga för att tillgodose enskilda individers behov i form av skydd, stöd och behandling. Inom barn och unga området har privata aktörers insatser blivit aktuellt då placerade barn och unga haft särskilda behov och/eller utagerande beteende. Vid flera tillfällen har privata aktörer anlitats då sammanbrott skett i våra egna familjehem till följd av vårdtyngd. Samtliga privata aktörer som anlitats har kvalitetsledningssystem.

Punkt 2 köp privata utförare och kostnader

Familjehemsenheten är den totala kostnaden delår 2: 23 333 665 kronor

Barn- och ungdomsenheten är den totala kostnaden delår 2: 22 586 093 kronor

Vuxenenheten är den totala kostnaden delår 2: 7 656 789 kronor

Punkt 3: Direkt upphandling

Under perioden har det genomförts 8 direktupphandlingar gällande barn-och ungdomsplaceringar, 3 direktupphandlingar inom familjehemsenheten och inom vuxen enheten totalt 6 varav 2 inom skyddat boende.

Vid upphandlingsförfarandet har rutinen för direktupphandling följts.

Punkt 4: Delegationsbeslut

Samtliga delegationsbeslut är hanterade enligt rutinen förvaras i diariet.

Punkt 5: Allmänhetens insyn

Allmänhetens insyn beaktas enligt rutin och förenklas genom hantering i diariet.

Nyckeltal:

Antal sammanbrott i HVB och förstärkta familjehem under uppföljningsperioden

Ungdomsgruppen har haft 8 sammanbrott i placeringar på HVB, avseende 6 unika individer. Samtliga har omplacerats till nya boendeformer. Sammanbrotten har skett på grund av utåtagerande beteende eller att behandlingshemmen inte kunde hantera ungdomarnas

problematic eller stödbehov. Ett av sammanbrotten har skett på grund av att IVO återkallat tillståndet för HVB-hemmet.

Familjehemsenheten har haft 6 sammanbrott under period, de flesta sammanbrotten sker fortsatt i konsulentstödda familjehem. Av dess berodde 4 sammanbrott på missförhållande i familjehemmet. De andra 2 sammanbrotten berodde på att familjehemmet sagt upp uppdraget. Bristen av familjehem gör att socialtjänsten måste använda sig av bolag. Vid placering i bolag har vi inte samma kännedom om familjehem jämfört med den kännedomen som finns om egna kontrakterade familjehem. Detta gör att matchningen är svårare och risk för sammanbrott ökar samt att vi inte har samma insyn i stödet bolaget ger till familjehem.

Vuxenenheten har under perioden haft 10 sammanbrott i samband med placeringar. Av sammanbrotten har 7 sammanbrott berott på att individer har återfallit i missbruk på behandlingshemmen. Ett sammanbrott har skett på grund av att den placerade individen uttryckt missnöje med val av behandlingshem samt eftervårds planeringen och uttryckt önskemål om bostad i annan kommun. Individen blev kort därefter omedelbart omhändertagen enligt LVM och placerad frivilligt igen. En individ avbröt enstaka dagar innan planering och en annan individ avbröt under pågående fördjupad behandling. Hälften av de individer som har haft sammanbrott i sina placeringar har haft en mycket svår beroendeproblematik och samsjuklighet. Alla har varit bostadslös, stått långt ifrån arbetsmarknaden och haft bristande socialt nätverk. Behandlingshemmen har matchats utifrån problematik och det har inte framkommit brister i vården. Analysen är att sammanbrotten för dessa individer ej hade gått att undvika.

Kostnaden under delår 2 för placerade barn- och unga har ökat inom familjehemsvård och institutionsvård jämfört med föregående år. Analysen är att barn- och ungas vårdbehov inte kunnat tillgodoses genom andra insatser.

Samverkan inköpsavdelningen

Under delår 2 har verksamhetssystemet Combine påbörjat utveckla en tjänst för privata utförare vilket medför att nya arbetssätt kommer implementeras i samverkan med objekt-specialist, särskilt utsedda inköpssamordnare och kommunens inköpsavdelning.

Ansökan om statsbidrag 2026 - Motverka hemlöshet enligt metoden Bostad först

Ärendenr 2025/924-2.4.3.1

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att ansöka om 564 000 kronor i statsbidrag 2026 för att motverka hemlöshet enligt metoden Bostad först.

Sammanfattning av ärendet

Socialstyrelsen har i uppdrag att fördela statsbidrag till kommuner genom den nationella hemlöshetsstrategin för omfattande satsningar för att motverka hemlöshet under strategiperioden 2022 – 2026. Medlen ska stärka arbetet mot hemlöshet inom kommunerna genom att starta eller utöka sitt arbete enligt metoden Bostad först.

Socialnämnden ansöker om statsbidrag 2026 för att förbättra verksamhet enligt metoden Bostad först inom Luleå kommun i samverkan med Infrastruktur och serviceförvaltningen och Lulebo.

Beskrivning av ärendet

Bostad först är en boendeinsats som rekommenderas i Socialstyrelsens nationella riktlinjer för personer i hemlöshet med missbruk eller beroende och/eller personer med psykisk sjukdom.

Bostad först, eller housing first, kommer ursprungligen från USA, och modellen går ut på att personer i hemlöshet med missbruk och/eller som lider av psykisk ohälsa, först får ett eget boende utan krav på nykterhet eller drogfrihet. Sedan får personen ett brett och individuellt anpassat rehabiliteringsstöd av myndigheter och socialtjänst. Modellen går tvärt emot den princip som används i Sverige, boendetrappan, som ställer krav på personer i hemlöshet att först bli fria från sitt beroende och sedan få chans till ett boende. Inom Bostad först blir bostaden en fast punkt i tillvaron som gör att det blir enklare att ta tag i andra svårigheter som fysisk och psykisk hälsa, missbruk, börja arbeta med sitt personliga nätverk och få arbete eller sysselsättning.

Metoden är att deltagaren i Bostad först ska tilldelas bostad på samma premisser som hyresgäst. De som deltar i metoden omfattas av hyresregler i allmän nytta såsom att betala hyran i tid och inte störa sin omgivning. Samtliga som ingår i metoden Bostad först upprättas en individuell handlingsplan och kontakt med Bostad först-teamet

Modellen har även testats i andra länder som Tyskland och Finland. Resultaten har varit goda. I de försök som utvärderats i New York och Hannover har cirka 90 procent av de som fått en bostad i kombination med intensiv rehabilitering lyckats behålla sina kontrakt.

Vinsten med detta arbetssätt är att metoden är ekonomiskt fördelaktig samtidigt som klienterna själva upplever ökad livskvalité och självbestämmande. Det förefaller även som metoden ger klienterna rejält förbättrade möjligheter till social och fysisk rehabilitering.

Grundläggande förutsättningar för arbetet med Bostad först:
Samverkansrutin mellan parterna har upprättats mellan socialförvaltningen och Lulebo.

- Fortsatt planering, informera om metoden, samverkan och ett långsiktigt flexibelt arbete är viktiga framgångsfaktorer för att metoden ska vara hållbar över tid.
- Metodsäkra metoden Bostad först.
- Störningsjour och hälso- och sjukvården inklusive beroendevård är centralt för arbetet med Bostad först.

Andra grundläggande förutsättningar och framgångsfaktorer är att:

- Samverkan internt inom Socialförvaltningen
- Samverkansrutiner med nuvarande partners såsom Infrastruktur och serviceförvaltningen och Lulebo.
- De boende har tillgång till ett stöd som är långsiktigt och flexibelt
- De boende kan ha någon form av sysselsättning
- Personal får utbildning om modellen Bostad först och kompetensutveckling utifrån behov.

Dialog

Dialog har genomförts med verksamhetschef individ- och familjeomsorg samt med enhetschef för träningsboendet.

Beslutsunderlag

- (inväntar underlag, utlysningen av statsbidraget kommer den 1 september)

Maria Jonsson
Tf områdeschef

Beslutet skickas till

Verksamhetschef individ- och familjeomsorg
Tf områdeschef vuxna

Anvisningar för att ansöka om statsbidrag till kommuner 2026 för att stärka arbetet med att motverka hemlöshet, enligt metoden Bostad först

Socialstyrelsen har i uppdrag att fördela statsbidrag till kommuner för att stärka arbetet med att motverka hemlöshet. Syftet med statsbidraget är att stärka kommunernas arbete med att motverka hemlöshet genom att erbjuda insatsen [Bostad först](#). För detta arbete avser regeringen att rikta ett flerårigt statsbidrag till kommunerna under strategiperioden 2022–2026.

Bidragets storlek

Bidraget fördelas under förutsättning att riksdagen avsätter medel 2026. Bidragets storlek fastställs i regleringsbrev till Socialstyrelsen i december 2025.

Vilka kan söka medlen?

Samtliga kommuner.

Vad kan ni söka medel för?

Statsbidraget kan sökas för att stärka arbetet med att motverka hemlöshet genom att erbjuda insatsen Bostad först. Det vill säga att tillhandahålla bostäder i kombination med individuellt behovsanpassat stöd till personer som lever i hemlöshet och samtidigt har ett omfattande stödbehov till följd av skadligt bruk eller beroende och/eller annan psykisk sjukdom.

Bidrag lämnas inte för utförande av sådana uppgifter som kommuner enligt lag eller förordning är skyldiga att genomföra.

När kan ni använda medlen?

Socialstyrelsen planerar att betala ut medlen under våren 2026. Bidraget får användas för kostnader som uppstår från 1 januari 2026 till och med den 31 december 2026.

När behöver Socialstyrelsen ha er ansökan?

Ansökan ska ha kommit in till Socialstyrelsen senast den 15 oktober 2025. Vi beräknar att fatta beslut senast i mars 2026.

Villkor för statsbidraget

Villkor för att få del av statsbidraget är att tillhandahålla bostäder i kombination med individuellt behovsanpassat stöd, i enlighet med metoden [Bostad först](#). Mer information om Bostad först finns på statsbidragets webbplats. Där finns också länkar till förordning (2022:1220) om statsbidrag till kommuner för att stärka arbetet med att motverka hemlöshet och regeringsbeslut (S2022/02526) med uppdrag att utlysa medel till kommuner för att stärka arbetet att motverka hemlöshet.

Särskilda prioriteringar

Socialstyrelsen får prioritera och ge företräde till de ansökningar som bäst bedöms uppfylla syftet med bidraget. Socialstyrelsen kommer att göra en helhetsbedömning utifrån de beskrivna aktiviteterna inom ramen för metoden Bostad först, samt angiven tidsplan och budget. Om bidraget blir översökt kommer Socialstyrelsen inte att prioritera ansökningar som avser förberedande insatser för andra året i rad. Socialstyrelsen prioriterar inte kostnader som exempelvis avser lokalhyror för personal, mobiltelefoner och datorer, leasing eller inköp av fordon och drivmedel samt personallarm. Statsbidraget omfattar inte kostnader för lägenhetshyror eller iordningsställande av lägenheter för boenden. Kommuner som ansöker om bidrag för första gången kan komma att prioriteras förutsatt att de uppfyller syftet med bidraget.

Hur gör ni ansökan?

Ansökan görs via Socialstyrelsens e-tjänst. [Läs mer om e-tjänsten för statsbidrag.](#)

Vad gäller för återrapportering och återbetalning av medel?

Kommuner som beviljats medel ska senast den 15 februari 2027 rapportera hur 2026års statsbidrag har använts. Socialstyrelsen skickar ett webbaserat återrapporteringsformulär till kommunens registratur i januari 2027.

Medel som inte har använts under året, eller som inte har använts för de ändamål som det lämnats för, ska återbetalas till Socialstyrelsen. Bidraget kan också återkrävas om det har beviljats på felaktig grund eller med för högt belopp, om bidragsmottagaren inte har återrapporterat på föreskrivet sätt eller om villkor i beslutet om bidrag inte har följts.

Socialstyrelsen får besluta att helt eller delvis avstå från återkrav om det finns särskilda skäl för det.

Förslag till beslut gällande motion (SD) om handlingsplan för hederskultur

Ärendenr 2025/211-1.1.1.5

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att rekommendera kommunfullmäktige att anse motionen besvarad.

Sammanfattning av ärendet

Dexter Krokstedt (SD) har lämnat in en motion om handlingsplan för hederskultur. Motionen har anmälts vid kommunfullmäktige 2025-01-27 § 2.

Motionären skriver att hedersrelaterat våld har ökat i samhället och yrkar därför:

- att Luleå kommun inför en kommunövergripande handlingsplan gentemot hedersrelaterat våld- och förtryck
- att Luleå kommun kartlägger den omfattning som unga drabbas av hedersrelaterat våld- och förtryck

Socialförvaltningens yttrande

Luleå kommun har en övergripande sammanhållande lägesbild för våldsbejakande extremism (VBE). Inom ramarna för den ovan nämnda lägesbilden omnämns hedersrelaterat våld- och förtryck. Kommunstyrelsen (KS) informerades om lägesbilden 2022-03-14 § 55, vilket grundar sig i dåvarande ordning om kommunala beslut av aktivitetsplaner.

En gemensam revidering av den kommunala lägesbilden och åtgärdsplanen har påbörjats under 2025. Deltagande parter är förutom Socialförvaltningen även Kultur-fritidsförvaltningen, Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen, Kommunstyrelseförvaltningen samt Polismyndigheten. Ambitionen är en förstärkning och samordning av preventiva, förhindrande, skyddande och hanterande insatser för att motverka hedersrelaterat våld- och förtryck och våldsbejakande extremism i sin helhet.

Under år 2023 infördes lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. I enlighet med detta sammanställs återkommande en samlad lägesbild och åtgärdsplan avseende brottsligheten inom Luleå kommun. I kartläggningen återfinns bland annat polisens data avseende anmälda brott i parrelation samt släktskap/familj.

Vidare samverkar länets 14 kommuner i frågan om hedersrelaterat våld. Samarbetet sker i strukturerad form via kompetensteamet Una. Här följs det hedersrelaterade våldets omfattning på individnivå. Socialförvaltningen i Luleå kommun har en samordnande funktion.

Socialförvaltningen anser att det finns fördelar att inkludera hedersrelaterat våld i planen för våldsbejakande extremism och i de fördjupade lägesbilderna då det ger en bättre helhetssyn och kan påvisa samband.

Dialog

Dialog har genomförts med brottsförebyggande samordnare och med preventionssamordnare.

Beslutsunderlag

- Motion (SD) om handlingsplan för hederskultur, SOC Hid: 2025.552
- Våldsbejakande extremism – lokal lägesbild och aktivitetsplan 2022, SOC Hid: 2025.1509

Marcus Junkka Bideke
Brottsförebyggande samordnare

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, kanslikontoret
Kommunfullmäktige

Motion till kommunfullmäktige Luleå

Handlingsplan för hederskultur

Det hedersrelaterade våldet och förtrycket har ökat kraftigt i Sverige till följd av decennier av okontrollerad massinvandring och misslyckad integrationspolitik. Hederskultur är ett importerat fenomen som härstammar från kulturer och samhällsstrukturer som saknar våra grundläggande värderingar. I dessa samhällen har man historiskt sett förlitat sig på familjens eller släktens egen rättsskipning för att upprätthålla sin status, där familjens rykte stått över individens rättigheter. Nationellt centrum för hederskultur- och förtryck förklarar hedersrelaterat våld och förtryck såhär:

“Hedersrelaterat våld och förtryck kan ses som ett samlingsbegrepp för användandet av kontroll, hot, isolering, förskjutning och våld i syfte att tvinga en familjemedlem till lydnad, för att upprätthålla en familjs och släkts heder eller anseende. Det kan också handla om att återupprätta familjens eller släktens anseende om det anses ha skadats. Även om det saknas en enhetlig definition av begreppet finns det en bred konsensus, bland såväl myndigheter som forskare, gällande våldets utmärkande drag.”

Särskilt utsatta är flickor och unga kvinnor som begränsas i sina liv och tvingas leva under hedersnormer. Detta förtryck grundar sig på hedersnormer som bygger på patriarkala föreställningar, vilket kan innebära allt från regler kring klädsel och umgänge till inskränkningar i val av utbildning, arbete och äktenskap. I sin värsta form leder dessa normer till allvarliga brott, inklusive dödligt våld, där de som trotsar kontrollen riskerar allvarliga konsekvenser. Tyvärr har vi sett exempel på det även här i Luleå kommun.

Med anledning av detta yrkar Sverigedemokraterna:

- att Luleå kommun inför en kommunövergripande handlingsplan gentemot hedersrelaterat våld- och förtryck
- att Luleå kommun kartlägger den omfattning som unga drabbas av hedersrelaterat våld- och förtryck

För Sverigedemokraterna Luleå

Dexter Krokstedt

2025-01-11

Våldsbejakande extremism – lokal lägesbild och aktivitetsplan 2022

Inledning

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. En våldsbejakande extremistmiljö avser enligt Säkerhetspolisen

- individer, grupper och organisationer som hålls samman av en ideologi och
- betraktas som våldsbejakande genom att de utifrån denna förespråkar, främjar, eller utövar våld, hot, tvång eller annan allvarlig brottslighet
- för att uppnå förändringar i samhällsordningen; påverka beslutsfattandet eller myndighetsutövningen eller hindra enskilda individer från att utöva sina grundlagsfästa fri- och rättigheter

Säkerhetspolisen följer tre huvudsakliga våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige:

- Den högerextrema miljön, tidigare kallad vit makt-miljön.
- Den vänsterextrema miljön, tidigare kallad autonoma miljön.
- Den våldsbejakande islamistiska miljön

Centrum mot våldsbejakade extremism (CVE) är ett nationellt center inom Brottsförebyggande rådet (Brå) som bland annat har i uppgift att främja utvecklingen av förebyggande arbete och att verka för högre grad av samordning. Vidare har CVE ett uppdrag att ge behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar frågor om förebyggande av våldsbejakande extremism. Budskapet från nationell nivå är att det i kommunerna bör finnas kunskap, handlingsberedskap och aktuella lägesbilder gällande VBE. Mot bakgrund av detta har föreliggande lägesbild och aktivitetsplan tagits fram, i enlighet med kommunstyrelsens beslut 2020-06-01 § 140.

Beredningsgruppen för trygghet och brottsförebyggande har varit möjliggörare för arbetsgruppsbildande, har löpande tagit del av återrapporteringar av arbetets fortskridning, samt efter förankring godkänt aktivitetsplanen. Kommunstyrelsen har informerats om planen 2022-03-14.

Säkerhetspolisens årsbok 2021

Enligt SÄPO kommer hotet i första hand från våldsbejakande högerextremism och våldsbejakande islamism, men hotet bedöms vara föränderligt. Våldsbejakande extremister har till stor del flyttat ut på digitala plattformar som skapar mötesplatser för radikaliserings, rekrytering och planering. Utvecklingen inom den våldsbejakande extremismen i Sverige, att virtuella gemenskaper i allt högre grad ersätter de fysiska, följer utvecklingen globalt. Enligt SÄPO attraheras allt fler unga framförallt av den nätbaserade högerextremismen.

De traditionella organisationerna blir mindre relevanta i förhållande till sakfrågor som olika individer brinner för, och får även mindre betydelse i förhållande till de brott som individer begår, enligt SÄPO. Det är inte nödvändigtvis de som tillhör en specifik organisation som är mest benägna att begå brott vilket gör att det är svårt att hitta hoten och individerna.

SÄPO ser en utveckling där allt fler sympatiserar med våldsbejakande extremisters ideologi, och allt fler attraheras av deras propaganda. De senaste åren är det i första hand individer som agerat på egen hand, eller tillsammans med ytterligare någon, som utfört attentat i västvärlden. Flertalet av dessa har befunnit sig i utkanten av extremistmiljöerna, men de har utgått från samma narrativ och gemenskaper som både formar hat och försvarar användandet av våld för att förändra samhällsordningen.

I flera fall har SÄPO sett en koppling mellan psykisk ohälsa och mottagligheten för propaganda. Vidare att det är allt yngre personer som tar del av våldsbejakande budskap och instruktioner kring hur vapen och sprängmedel kan tillverkas. Enligt SÄPO ser de i informationsflödet fler unga tonåringar som uttrycker att de mår dåligt, refererar till terrorister och olika typer av attentat och uttrycker sin vilja att "göra något". De senaste årens utveckling visar att antalet minderåriga i Sverige som både har avsikt och förmåga att delta i högerextremistiskt terrorrelaterad brottslighet förefaller öka. Utvecklingen drivs på av radikaliseringsprocessen på digitala plattformar.

Sociala medier har enligt SÄPO de senaste åren kommit att bli den kanske främsta plattformen för våldsbejakande extremister, som flyttat delar av den fysiska verksamheten till digitala plattformar. De gör det möjligt för våldsbejakande extremister att radikalisera och rekrytera, men också att uppmana till brottsliga aktiviteter och planera brott. Dessutom kan de digitala plattformarna användas för att bygga gemenskap.

SÄPO konstaterar att ett flertal aktörer inom den våldsbejakande extremismen har kopplingar till den organiserade brottsligheten. Kopplingarna består framför allt av de metoder som används, både sett till brottslighet, men även sett till hur och vilka de rekryterar. Både den våldsbejakande extremismen och den grovt organiserade brottsligheten göds av utanförskap i samhället och lyckas attrahera samma unga målgrupp som inte upplever att de har någon framtid. När de väl har slagit in på en väg, vare sig det handlar om extremism eller kriminalitet, så sker en ganska snabb radikaliseringsprocess där våld blir en rationell lösning på problem, enligt SÄPO.

Vidare gör SÄPO och Polisen bedömningen att i vissa områden har extremister och kriminella aktörer ett stort inflytande med ett alternativt system för ekonomi och rättskipning, och där det råder andra normer än i det svenska samhället i övrigt. En utveckling som SÄPO ser är att aktörer i dessa miljöer gått från att bara verka illegalt till att nu allt mer sammanflätas med legala strukturer. Det tar sitt uttryck både genom att kriminella liksom extremister använder företag för att kunna bedriva illegal verksamhet och samtidigt upprätthålla en vit fasad, men även genom ett större visat intresse för den lokala politiken. Att dessa aktörer börjar intressera sig för det lokala näringslivet eller den lokala politiken tyder på att de börjar vilja ta kontroll över dessa ytor.

Enligt SÄPO kan det på sikt mindre relevant att dela in extremistmiljöer på en vänster- eller högerskala, eller utifrån religiös och politisk åskådning, då de som uttrycker ett hot mot samhällsföreträdare snarare är antidemokratiska och samhällsföraktande än våldsbejakande.

Nationellt centrum för terrorhotbedömning (nct) – helårsbedömning 2022

Det sammantagna terrorhotet mot Sverige utgör ett förhöjt hot (3) på en femgradig skala enligt NCT:s helårsbedömning, vilket innebär en bedömning att terrorattentat kan ske under 2022.

Det strategiska terrorhotet utgörs enligt NCT sammantaget av attentatshot, rekrytering och radikaliserings samt finansiering av våldsbejakande extremism och terrorism. Terrorhotet från de våldsbejakande extremistmiljöerna i Sverige utgörs huvudsakligen av den stödverksamhet som engagerar aktörerna snarare än att falla inom ramen för konkreta attentatshot.

Av helårsbedömningen för 2022 framgår bl a följande:

- Terrorattentatshotet mot Sverige under 2022 kommer främst från aktörer som motiveras av en våldsbejakande högerextremistisk eller en våldsbejakande islamistisk ideologi. Antalet aktörer med motivation, avsikt och förmåga att genomföra ett attentat under 2022. I de fall terrorattentat genomförs kommer det troligen utföras av en ensamutförande gärningsperson eller möjligen av en mindre grupp.
- Det är i virtuella gemenskaper på digitala plattformar som ensamutförande gärningspersoner har funnit en ideologisk kontext som sannolikt drivit dem till att utveckla attentatsavsikt. Troligen har de flesta attentaten varit självinitierade och inspirationsdrivna. Majoriteten av individerna uppfattar dock sannolikt sig själva som en del i en större virtuell gemenskap baserat på en gemensam kamp.
- I Sverige kan noteras en trolig uppåtgående trend under senare år gällande terrorattentatshotet från individer som anammar en våldsbejakande högerextremistisk ideologi. Troligen kommer denna trend att stabiliseras, alternativt möjligen öka, under 2022.
- Våldsbejakande extremistgrupper har sannolikt utnyttjat den oro och isolering som uppstått i samhället till följd av hanteringen av covid-19 pandemin till att sprida ideologiska narrativ och desinformation i syfte att främja polarisering, radikalisering och rekrytera fler sympatisörer. Pandemins effekter i termer av social isolering, ökad internetanvändning jämte en ökad spridning av konspirationsteorier har sannolikt gynnat radikalisering till våldsbejakande extremistmiljöer. Sannolikt är detta utmaningar som kommer bestå och påverka tillväxten till våldsbejakande extremistmiljöer under 2022.
- De senaste åren har det skett en ökning av antalet minderåriga individer i Sverige med avsikt och förmåga att delta i våldsbejakande högerextremistisk verksamhet och terrorism. Sannolikt kommer detta att fortgå under 2022. En utveckling med sjunkande åldrar hos våldsbejakande högerextremistiska individer som inspireras av terrorbudskap på internet kan möjligen medföra att fler attentat utförs vid platser i närområden som har relevans för dessa individer.
- Ett antal individer som varit anslutna till Daesh i Syrien har återvänt under 2021, och ytterligare ett antal svenska konfliktresenärer kan komma att återvända till Sverige under 2022. Sannolikt kommer dessa individers påverkan på terrorhotet mot Sverige under året, inklusive på miljöns tillväxt genom radikaliserande och rekryterande verksamhet, att vara begränsad.
- Det finns våldsbejakande extremister i Sverige som vill resa till Ukraina i syfte att ansluta sig till stridigheterna. Det är emellertid tveksamt att kriget i Ukraina kommer ha en signifikant påverkan på terrorhotet mot Sverige under bedömningsperioden.

Lokal lägesbild

Under hösten 2021 har en arbetsgrupp bestående av representanter från olika kommunala förvaltningar, Luleå lokaltrafik, Lulebo och Polisen arbetat med att kartlägga riskbilden vad gäller förekomst av våldsbejakande extremistmiljöer i Luleå kommun. Kartläggningen har genomförts med stöd av skriften "Handledning och rekommendationer för att ta fram lokal lägesbild och handlingsplan", vilken togs fram av dåvarande Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism och som av CVE fortfarande lyfts fram som gällande rekommendationer för det lokala arbetet.

Förekomst av extremistmiljöer

Den kartläggning som gjorts visar inte på någon hög förekomst av eller stora problem med våldsbejakande extremistiska miljöer i Luleå kommun. Det som generellt har inrapporterats är förekomst av flygblad, affischering och klotter som främst kan kopplas till sympatier med högerextrem extremistmiljö. Kartläggningen visar vidare att vissa verksamheter som arbetar nära invånarna ute i samhället upplever att det är vanligt att stöta på personer med olika yttringar som tyder på sympatier med den högerextremistiska miljön. Vidare att det emellanåt förekommer situationer som tyder på förekomst av hederskultur, vilket kan utgöra en del av en riskbild kopplat till extrema åsikter och handlingar inom den våldsbejakande islamistiska miljön.

Den samlade bilden är att utåtriktade aktiviteter inom den högerextrema miljön sett till en ettårscykel ökar under våren, att det ökar vid särskilda manifestationer för jämlikhet (exempelvis Pride) samt att det ökar under ett valår. Den vänsterextrema miljön ger sig oftast till känna som en reaktion på utåtriktade aktiviteter inom den högerextrema miljön, såsom vid parader och demonstrationer.

Informationssäkerhetsavdelningen har genomfört intervjuer med politiker och tjänstepersoner för att bilda sig en uppfattning rörande förekomst av utsatthet för hot och hat. Intervjuerna om hot och hat samt om samtalsklimatet är inte kopplade till olika våldsbejakande extremistiska miljöer, men förekomst av hot och hat samt hur samtalsklimatet ser ut kan utgöra en del av riskbilden vad gäller extrema åsikter och handlingar. Enligt Informationssäkerhetsavdelningen ger intervjuerna bilden av att hot och hat har blivit allt mer normaliserat i takt med ett allt hårdare samtalsklimat. Risk finns att beslutsfattande och myndighetsutövning på olika nivåer påverkas.

Kunskap och utbildningsbehov

Av kartläggningen framgår att det generellt är svårt att veta vad som kan ha kopplingar till en våldsbejakande extremistmiljö. I den fysiska miljön är vissa tecken uppenbara, såsom hakkors, men det finns en uppsjö av olika symboler som dessutom är under ständig förändring. Den samlade bilden är att tecken på sympatier med en högerextrem miljö är mer vanligt än tecken på sympatier med de övriga extremistmiljöerna, vilket dels bekräftar NCT:s bild av att högerextrema miljöer i hög grad synliggör sin närvaro och sina aktiviteter, dels att det kan finnas ett kunskapsglapp när det gäller att veta vad man ser. Detta gäller såväl tecken i den fysiska miljön som i sociala situationer där det sker möten med kommunens invånare i olika sammanhang.

För att öka förmågan att arbeta förebyggande och förmågan att arbeta förhindrande, dvs med insatser och åtgärder som riktas mot personer som befinner sig i våldsbejakande extremistmiljöer, visar kartläggningen att främst grundskoleverksamheten och vissa verksamheter inom socialförvaltningen respektive arbetsmarknadsförvaltningen signalerar behov av utbildning.

Verksamheter som jobbar med fastigheter upplever också ett visst behov av mer kunskap, främst kopplat till symboler som klottras/affischeras på fastigheter, i syfte att kunna bidra till en lägesbild över eventuell förekomst av sympatier med extremistmiljöer.

Rutiner

På kommunövergripande nivå finns inga rutiner som tydliggör arbetet mot våldsbejakande extremism från centralt håll, exempelvis vad gäller kommunens samordnare mot våldsbejakande extremism och samverkan med interna och externa parter. Det finns heller inga rutiner för att upprätthålla en aktuell lägesbild och aktivitetsplan.

I detta sammanhang bör det dock nämnas att kommunen har infört metoden "Effektiv samordning för trygghet" (EST) vilken bygger på att tillsammans med Polisen och Lulebo löpande arbeta med och analysera lägesbilder utifrån ett antal givna indikatorer som har betydelse för trygghet. Lägesbilderna tas fram med hjälp av att olika verksamheter rapporterar händelser/iakttagelser. I viss mån kan EST-rutinerna komma att kunna fånga upp signaler som berör VBE-området.

Socialförvaltningen har en framtagen rutin; Socialförvaltningens rutin mot våldsbejakande extremism (2020-03-26). Rutinen förklarar vad våldsbejakande extremism är samt redogör för signaler som kan utgöra tecken på risk för radikalisering samt vilka kontakter som kan respektive ska tas om oro uppstår, inklusive identifierade signaler som kan utgöra risk för rekrytering. Enligt kartläggningen är rutinen inte tillräckligt implementerad och känd i socialförvaltningens verksamheter. Därtill har socialförvaltningen rutiner för olika typer av individärenden vilka kan aktualiseras såväl när det gäller signaler om våldsbejakande extremism som annan problematik.

Inom barn- och utbildningsförvaltningen och dess skolor finns rutiner avseende orosmålningar, vilket är av betydelse exempelvis när det gäller förutsättningar för samverkan mellan skola, socialförvaltningen och polis kring barn som är eller kan vara i riskzon.

Vad gäller kultur- och fritidsförvaltningen bedömer de att det finns rutiner som täcker ett förebyggande arbete i förhållande till risker, exempelvis för att uthyrning av lokaler och bidrag inte ska gå till icke-demokratiska aktörer.

I övrigt kan det nämnas att det i vissa verksamheter som själva inte har behov av egna rutiner har behov av att veta till vem eller vilka man kan vända sig om man ser några tecken som föranleder oro.

Organisation, roll- och ansvarsfördelning samt samverkan

Det finns ingen särskild organisering för arbetet mot våldsbejakande extremism. Luleå kommun har en samordnare mot våldsbejakande extremism med placering på kommunstaben. Rollen är en del i tjänsten som strateg med inriktning mot demokratiutveckling där det även ingår en roll som brottsförebyggande samordnare. Vad som ingår i rollen som samordnare mot våldsbejakande extremism finns inte nedtecknat och är inte tydliggjord. Det är heller inte tydliggjort gentemot övriga delar av den kommunala organisationen och relevanta samverkansparter att det finns en samordnare och vilken roll denne har. Sannolikt saknas kunskap i verksamheterna om att kommunen har en samordnare i dessa frågor förutom hos vissa enskilda personer.

En samverkansorganisation med representanter för olika förvaltningar och polis har etablerats inom ramen för samverkansöverenskommelsen med polisen (2020-2023). Det är inte tydligt uttalat att denna organisation även ska omfatta ett förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism. Strukturen innebär bl a ett kontaktnät och regelbundna möten med chefer i kommunens olika förvaltningar samt polisen i vad som kallas Beredningsgrupp. Beredningsgruppen har mandat att tillsätta arbetsgrupper för att analysera orsaker och genomföra insatser riktat mot lokala problembilder, bland annat utifrån den information som kommer in via EST. Arbetet mot våldsbejakande extremism skulle kunna utgöra en del av detta övergripande brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet i kommunen.

Uppföljning och återkoppling

I dagsläget saknas ett strukturerat och samlat arbete på området, så även vad gäller uppföljning inom såväl tjänstepersonsorganisationen som till politisk nivå. Rekommendationen från CVE är att en lägesbild bör tas fram och hållas aktuell över tid. Vidare att en plan för arbetet tas fram och hålls aktuell med hänsyn till den lokala lägesbilden och eventuella förändringar. Detta är den första lägesbild som tagits fram i Luleå kommun och därmed finns ännu inte några rutiner för uppföljning och återkoppling av lägesbild och aktivitetsplan.

Aktivitetsplan

Aktivitet	Syfte	Tidplan	Ansvarig
Tydliggör samordnarens roll och skapa kännedom om funktionen hos förvaltningar och relevanta externa samverkansparter	Öka förmåga att samordna förebyggande och förhindrande arbete	Vt 2022	Kommunstab
Integrera arbetet mot våldsbejakande extremism i kommunens övriga brottsförebyggande arbete	Öka förmåga att samordna förebyggande och förhindrande arbete	Vt 2022	Kommunstab, i samverkan genom Beredningsgruppen
Etablera ett rutinemässigt arbets sätt för att hålla lägesbild och aktivitetsplan aktuell över tid, inklusive uppföljning och återkoppling	Skapa och ajourhålla underlag för att möjliggöra ett effektivt arbete i förhållande till lokala problembilder och orsaker	Vt 2022	Kommunstab, i samverkan genom Beredningsgruppen och med Amf
Inventera vilka personalkategorier som bedöms ha störst behov av riktade utbildningsinsatser	Skapa underlag för vilka verksamheter som ska erbjudas utbildning	Vt 2022	Kommunstab, i samverkan genom Beredningsgruppen och med Amf
Genomföra grundläggande utbildning för personal	Öka verksamheters förmåga att upptäcka risksignaler och vid behov vidta ändamålsenliga åtgärder	Ht 2022 – Vt 2023	Kommunstab, i samverkan med de förvaltningar som har personal i behov av utbildning
Ta fram ett symbollexikon över våldsbejakande extremistiska budskap och kommunicera detta med relevanta verksamheter	Öka förmåga att upptäcka förekomst av våldsbejakande extremistiska budskap	Ht 2022	Kommunstab
Revidera och implementera socialförvaltningens rutin mot våldsbejakande extremism	Öka förmåga att upptäcka risksignaler och säkerställa ändamålsenliga åtgärder vid behov	2022	Socialförvaltningen
Se över och vid behov revidera riktlinjer och rutiner av betydelse för det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism (exempelvis rutiner för orosanmälan, utbyte av information med polis, lokaluthyrning o s v)	Säkerställa ett ändamålsenligt arbete (som en del i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism)	2022	Socialförvaltningen, Barn- och utbildningsförvaltningen, Kultur- och fritidsförvaltningen, Arbetsmarknadsförvaltningen
Se över behov av kommunövergripande riktlinjer/rutiner för kommunens arbete mot våldsbejakande extremism	Tydliggöra kommunens arbete för att förebygga och förhindra våldsbejakande extremism	2022	Kommunstab